بسم الله الرحمن الرحیم

عنوان : بررسی علل سکوت امام علی (ع) و آثار آن در حفظ نظام اسلامی در زمان خلفای سه گانه می باشد.

پدید آورنده: عطیه عوضی نژاد[1]

[1]. طلبه سطح دوحوزه علمیه حضرت معصومه ،شهرستان رودبار.

چکیده

این تحقیق با عنوان*بررسی علل سکوت امام علی (علیه السلام) و آثار آن در حفظ نظام اسلامی در زمان خلفای سه گانه* می باشد. وبه روش تحلیل محتوا و به شیوه ی کتابخانه ای صورت گرفته از این رو،سکوت به معنای خاموشی، آرامش،سکون و...است یعنی کسی که با دیگران سخن نمی گوید و سکوت می کند.

دلایل سکوت امیرالمؤمنین (علیه السلام) آن است که، بعد از رحلت رسول (صلی الله علیه وآله وسلم) بر اثر شرایط خاص ایجاد شده، امام علی (علیه السلام) مجبور به کناره گیری و سکوت به جهت حفظ اساس دین، مصلحت اسلام و مسلمین شدند.

آثار سکوت امام به جهت جلوگیری از تفرقه میان مسلمانان و مرتد شدن آن ها صورت گرفته است چون مردم به تازگی اسلام را پذیرفته بودند و هر گونه غفلت منجر به دگرگونی و فاسد شدن آن می باشد به همین دلیل امام علی(ع) صبر و بردباری بر این کار را بهتر از تفرقه و خون ریزی میان مسلمانان دانست.

واژگان کلیدی: امام علی(علیه السلام)، خلفای سه گانه، سکوت،نظام اسلامی

مقدمه

یکی از بزرگ ترین آرزو های امام علی (علیه السلام)، برقراری وحدت میان مسلمانان بود او به خوبی می دانست که این هم بستگی در زمان پیامبر(صلی الله علیه و آله وسلم) سبب شده تا ترس عجیبی در دل امپراتوران جهان بیافتد و اسلام به سرعت گسترش یابد.

در صورت از بین رفتن وحدت، مسلمانان دچار انواع گرفتاری ها و اختلافات شده، به همین جهت امام علی(علیه السلام) مصلحت اسلام و مسلمانان ، حفظ دین را در نظر گرفت و سکوت اختیار کرد.

لازم به ذکر است که، کتاب ها و مقالات بسیاری در رابطه با بررسی نظام دادرسی از دیدگاه امام علی(علیه السلام) ، دستاورد های سکوت امام علی (علیه السلام) ،امام علی و۲۵ سال سکوت او نگارش شده و به بررسی علل سکوت امام علی(علیه السلام) پرداخته اما به آثار سکوت در حفظ نظام اسلامی در زمان خلفا اشاره ای نشده است.

هر ملّتی با توجه به میراث تاریخی و فرهنگی اش شکل می گیرد و عامل استواری و پایداری می شود مخصوصا در مورد ملّت های مسلمان، آگاهی از تاریخ اسلام به صورت کامل و دقیق در استحکام ، اقتدار و اتحاد مسلمانان نقش اساسی خواهد داشت.

یکی از راه های دولت های استکباری در جهت از بین بردن اقتدار جهان اسلام ،تغییر آداب ، رسوم وفرهنگ مسلمانان است.بنابراین ضرورت ایجاب می کند تا هرچه بیش تر در این زمینه تحقیق شود و فرهنگ اصیل اسلامی به صورت گسترده منتشرگردد.

هدف از این تحقیق نشان دادن مظلومیت امام علی(علیه السلام)و افزایش بینش آحاد جامعه نسبت به سکوت ایشان است. لذا این تحقیق در صدد آن است تا به سوالات ذیل پاسخ دهید: هدف امیرالمؤمنین (علیه السلام) از سکوت چه بود؟ سکوت حضرت چه آثاری در حفظ نظام اسلامی داشت؟

مفهوم سکوت

سکوت به معنای خاموشی، خموشی، آرامش، سکون، خاموش ماندن و... است .یعنی کسی که با دیگران سخن نمی گوید و سکوت می کند، خود، مخاطب خودش است[۱]

مهم ترین دغدغه ای که امامان شیعه در طول تاریخ داشته اند حفظ این دین بوده است. افراد بسیاری بودند که در هنگام حاکمیت ورسالت پیامبر(صلی الله علیه وآله وسلم) با تمام وجود در مقابل او ایستادند حتی کسانی که پس از فتح مکّه تازه مسلمان شده بودند و هنوز حقایق درجانشان به شایستگی و بایستگی رسوخ نکرده بود. [۲]

به همین خاطر بعد از رحلت پیامبر(صلّ الله علیه وآله وسلم)بر اثر شرایط خاص ایجاد شده، امام علی(علیه السلام) مجبور به کناره گیری وسکوت به جهت حفظ اساس دین، مصلحت اسلام و مسلمین شدند.[۳]

تفاوت سکوت با صبر

تفاوت سکوت با صبر در آن است که صبر یک ویژگی روانی، ثبات درونی واز فضایل اخلاقی بوده که به طور مطلق خوب و پسندیده گردیده، در واقع صبر از ایمان است و همانند سردر بدن نقش دارد و نتیجه آن مدیریت احساسات، هیجانات، توان تحمل سختی در کار ها بوده و انسان را برای مقابله با مشکلات، زمینه دین داری، موفقیت در تحصیل و...یاری می دهد.

ولی سکوت به معنای خاموشی، سکون و از مفاهیم معمولی است، خوب و بد بودنش به موقعیت ها بستگی دارد.[۴]

۱.تبیان
۲.محمدی ری شهری،دانش نامه امیر المؤمنین،ص۴۸۱
۳.جعفریان،تاریخ سیاسی اسلام در زمان خلفا،ص۳۴۱
۴.تبیان

فلسفه سکوت امام علی (علیه السلام)

اساسی ترین فلسفه سکوت آن حضرت حفظ اساس دین اسلام بوده است.امام علی (علیه السلام) در ابتدا تمام تلاش خود را برای تحقق حکومت حق و بازگرداندن امامت در جایگاه شایسته خود به کار برد، و راز سکوت خویش را ، نداشتن یاوران وفادار و فداکار بیان نمود.البته امام کاملا مراقب بود دشمنان اسلام که به دنبال یافتن هرگونه فرصت برای صدمه زدن به اسلام بودند بهره ای نبرند.اوّلین برخورد مولی در این رابطه ، برخورد پرخاشگرانه با ابوبکر در همان روز خلافت بود. در سقیفه هنگامی که انصار برای دستیابی به خلافت ، بر صحابی بودن خود استناد کردند، مهاجران در رأس آن ها ابو بکر و عمر، صحابی بودن را کافی ندانستند و قرابت با رسول (صلّ الله علیه وآله وسلّم) را هم شرط دانستند.

در این جلسه ، ابوبکر نیز به خاطر نزدیکی باپیامبر (صلّ الله علیه وآله وسلّم) درباره شایستگی خود برای بدست آوردن خلافت سخن گفت وروز بیعت سقیفه مولی به ابوبکر فرمود:«کار ما را تباه کردی، با ما مشورت نکردی و حق ما را رعایت ننمودی. ابوبکر گفت: آری ولی من از بروز فتنه ترسیدم!»

در واقع این سخن ابو بکر یک بهانه ای بیش نبود اگر با مولی بیعت می شد، فتنه زدایی صورت می گرفت زیرا این علی (علیه السلام) بود که ازبهترین شیوه برای دفع آن استفاده می کرد.

سرانجام امام علی (علیه السلام) از یافتن نتیجه مأیوس گردیده و متوجه شد که ادامه روش اعتراض آمیز نه تنها تأثیر آنی خود را ندارد بلکه سبب سوء استفاده دشمنان زخم خورده اسلام می شود.از این رو به خاطر مصالح اسلام از روش اعتراض آمیز دست کشید. این رفتار مولی باعث شد که جلوی تحریف تاریخ گرفته شود و گرنه سکوت اورا نشانه ی رضایت او می دانستند و می گفتند آن چه که واقع شده مطابق خواست امام بوده است[1].

۱.محمدی،دانش نامه امیرالمؤمنین(علیه السلام)برپایه قرآن و حدیث وتاریخ،ص۴۵۹-۴۶۹